

mag. Katarina Kesič Dimic, prof. defektologije

Pogovor mag. Katarina Kesič Dimic

Mag. Katarina Kesič Dimic je profesorica defektologije. Trenutno je zaposlena na OŠ Marije Vere Kamnik, kjer se kot specialna pedagoginja največ posveča otrokom s posebnimi potrebami, najpogosteje tistim s težavami pri učenju. Svetuje tudi staršem in učiteljem ter vodi predavanja in delavnice. O otrocih s posebnimi potrebami je do zdaj napisala 12 knjig, je tudi avtorica mnogih člankov, večkrat je tudi gostja na radijskih in televizijskih oddajah.

Zakaj ste se sploh odločili za študij defektologije (specialne pedagogike)?

Ko sem trenirala športni ples (med 12. in 20. letom), sva s soplesalcem veliko nastopala. Spomnim se, da sva enkrat nastopila na dobrodelnem koncertu Sožitje in do mene je na plesišče prišel fant z Downovim sindromom, me objel in mi rekel, da sem lepa. Takrat sem bila stara 17 let. Ni me motilo, da me je objel. V bistvu mi je njegovo vedenje sedlo v srce. Ta odkritost in spontanost. Podaril mi je del sebe, za vedno. V tem obdobju sem tudi veliko prebirala Freuda in njemu sorodne duše. Zanimalo me je vse človeško, še posebej odkloni in posebnosti. Na tako temo sem pripravila tudi raziskovalno nalogo pri psihologiji za maturo. Strašno mi je bilo zanimivo, da narava lahko dela hkrati take čudeže in na drugi strani ovire, zgolj npr zaradi. enega samega kromosoma.

Je odločitev za študij povezana tudi z vašimi lastnimi izkušnjami med šolanjem?

Zelo močno mi je v spominu ostaja prizor, ko smo se pripravljali na esej za maturo slovenščine in je profesorica pred celim letnikom precej kritično rekla, naj pazim, da ne bom pri pisanju spet uporabila preveč »tistih svojih nenavadnih idej« (ona je moje šolske eseje vedno precej kritizirala in so bili popolnoma podčrtani, čeprav je bil pravopis praktično neoporečen). Na koncu sem bila med tistimi, ki so za esej dobili dodatne točke.

Kakšne učiteljice so vam bile torej všeč?

Med pogovori z različnimi ljudmi pogosto obnavljamo svoje izkušnje iz šolskih dni in ugotavljam, da se večinoma spominjamo tistih učiteljev, ki so ostali v naših srcih in tistih, ki se nam še vedno pojavljajo v nočnih morah. Biti učitelj (vzgojitelj) je privilegij, poslanstvo in odgovornost. Dobri učitelji so balzam za otroke, od slabih se verjetno naučimo, da taki ne želimo biti nikoli.

Nasploh sem se iz svojega šolskega obdobja naučila, da odrasle avtoritete (učitelji, trenerji) premalo zaupajo ali pa ne prepoznajo talentov otrok/mladostnikov ali pa se z njimi ne zmorejo soočiti, ker imajo sami tam težave. Zato zdaj sama pri učencih iščem ravno to.

Všeč so mi bile stroge, dosledne, pravične, srčne in spoštljive učiteljice. Tri iz OŠ bodo v mojem srcu ostale za večno in neskončno sem počaščena, da imam z vsemi tremi danes še vedno stik.

Kje ste začeli svojo profesionalno pot?

Že kot absolventka sem začela delati v Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani, z gluhih in naglušnimi malčki na predšolski enoti. In tam ostala leto in pol. Bila je izjemno bogata izkušnja, odprl se mi je nov svet. A kljub temu, da bi tam lahko ostala, me je srce vlečilo k individualnemu delu.

Kakšno je torej vaše delo? Kaj dela specialna pedagoginja na OŠ?

Specialni pedagog je lahko most med starši, učitelji in otrokom. Če gre za težje motnje, jih morda starši še niso sprejeli in prihajajo do učiteljev nastrojeni ali prestrašeni. Po drugi strani so tudi učitelji upravičeno prestrašeni ali pretreseni, če v svoj razred dobijo otroka z motnjo, za katero še nikoli v življenju niso slišali. V času svojega študija so dobili izjemno malo tovrstnih informacij. Če se trikotnik vzpostavi, je tako delo zares prijetno, saj je otrok tisti, ki nam dokazuje uspeh in kaže cilj. Specialni pedagog je poleg tega, da otroku nudi posebne metode dela po prilagojenih načinih, neke vrste koordinator. Pogosto pa se žal napačno pričakuje, da bom otroke malo »pošraufala« in nastavila ter odpravila motnje. Ravno določene motnje so tiste, ki delajo posameznike tako zelo univerzalne in jih ne gre popravljati. Potrebno je iskati kompenzacijske strategije.

O katerih otrocih sploh govoriva?

Zelo nerada predalčkam otroke, saj ima vsak svoje določene posebne potrebe. Tisti, ki hitro napreduje v gibalnem razvoju, morda jeclja. In obratno se tisti, ki ni ravno najbolj okreten, nauči brati že s tremi leti. Uradno pa otroke s posebnimi potrebami opredeljuje Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP). To so slepi in slabovidni, gluhi in naglušni, gibalno ovirani, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, nadarjeni otroci, otroci z motnjami v duševnem razvoju, dolgotrajno bolni, z govorno-jezikovnimi motnjami ter s čustveno in vedenjskimi motnjami.

Prej ste omenjali prilagoditve. Kaj sploh so prilagoditve?

Zelo na kratko povedano – prilagoditve omogočajo, da lahko otrok kljub svojim oviram pokaže svoje znanje na določenem področju. Logično je, da slep otrok ne bo reševal klasičnega testa. Malo manj pa je v praksi žal logično, da otrok z disleksijo potrebuje povečan tekst, skrbno izbrano obliko črk ali celo bralca besedila.

Ali te prilagoditve otroke razvadijo?

Če so pravilno narejene in dozirane, nikakor. Vedno se oblikujejo na podlagi posameznika in njegovega razvoja (težav). Prav to me tudi pogosto sprašujejo učitelji na predavanjih – »Kako bodo pa potem v življenju funkcionirali, če jim bomo zdaj dali večje črke na test?«. Tako razmišljanje je napačno in ne vodi v pravo smer. Tudi sami si doma delamo kup prilagoditev, pa se tega sploh ne zavedamo. Nekdo olupi krompir z navadnim nožem, drug z lupilcem. Tretji kupi pire krompir kar v instant vrečki, četrti uživa v njem v restavraciji. Ni treba živeti v pomanjkanju krompirja, če ga ne želite ali ne znate lupiti. Potrebno je le odstraniti misli, ki nas ovirajo.

Foto: Mateja Jordovič Potočnik

Kako se je vaše videnje do teh otrok spremenilo v teh trinajstih letih?

Včasih se mi je zdelo, da sem v delu uspešna, če otroci dobijo dobre ocene in zaključijo OŠ. Danes vem, da to ni pravo razmišljanje. K sreči sem do tega prišla kmalu v svoji praksi. Ni vsak otrok narejen za redno OŠ. Pogosto otrokom delamo krivico, ker jih skušamo na vsak način vključiti v redno šolo. Njihove sposobnosti so drugačne, zato potrebujejo drugačne programe, drugačne strokovnjake. Kakšna je cena osnovnošolskega spričevala, se marsikdo od staršev ali učiteljev nikoli ne vpraša. Je to sploh pravično do otroka?! Na nek način je to zloraba otroka. Da vsakodnevno obiskuje ustanovo, ki ga postavlja pred strelski zid – od njega zahteva reševanje nalog, ki jih enostavno ne zmore. Vsak dan je žalosten, postane osamljen, morda neješč, napadalen, zaide v neprimerno družbo. Po drugi strani pa v redni šoli ne razvije veščin, ki bi jih drugje in bi mu veliko bolj koristile v življenju kot na primer računanje Pitagorovega izreka ali spreganje glagolov.

Kaj bi storili, če bi vam predlagali, da mora vaš otrok obiskovati specialnega pedagoga?

Nič. Obiskoval bi ga, ravno tako kot zdaj obiskuje logopeda. Logopedi, psihologi, specialni pedagogi in ostali –ogi niso bavnivi. Tu so zato, da pomagajo staršem pri vzgoji in otroku pri napredovanju.

Kaj za otroka pomeni, da obiskuje specialnega pedagoga?

Ovisno od otroka samega in od odnosa njegovih staršev do tega človeka. Nekateri otroci silno radi prihajajo in se počutijo kazno-

vani, če ura morda odpade. Večina se jih zaveda svojih težav in se želijo izboljšati. Seveda pa so tudi otroci, ki jim je to v breme, morda zato ker bi se v razredu zlili z okolico, na individualnih urah pa morajo aktivno sodelovati celo uro.

Kakšen odnos imajo starši do vas in vašega dela?

Pogosto me jemljejo kot samoumeven dodatek k šoli. Nekateri niti ne ločijo mojega dela od dela svetovalne delavke (čeprav se precej razlikuje). Nekateri so zelo hvaležni za vsako pomoč, spet drugi pričakujejo, da bo na urah otrok opravil domačo nalogo za nazaj in za sproti, rešil sprotne snov in še prepisal manjkajoče zapiske. Delo specialnega pedagoga niso inštrukcije. In njihov otrok je ranljivo živo bitje, ki v 45 minutah ne zmore čudežev.

So tudi taki, ki bi prišli po nasvet, pa se malce bojijo. Slovenci smo izredno polni napačnih predsodkov: »Če tvoj otrok hodi k specialnemu pedagogu, verjetno ni normalen.« Določeni kar odlašajo in si ne priznajo, da imajo problem. Sem mnenja, da pol problema rešiš že, ko si ga šele priznaš. Ko začneš iskati rešitev, pa si že na poti proti cilju.

Kaj vas po vašem mnenju dela dobrega specialnega pedagoga?

Osebnostno verjamem, da mora biti v vseh poklicih, ki so povezani direktno z ljudmi, strokovnjak najprej človek. Vsekakor so znanje in izkušnje neprecenljivega pomena, a vse to nič ne šteje, če strokovnjak nima afinitete do sočloveka. V dobro si štejem, da imam otroke rada, verjamem v njih, jih spoštujem in čutim z njimi.

Napisali ste dvanajst knjig – od pravljič do strokovne literature. Kako se je začelo?

Kadar pišem knjige, dobivam vedno bolj občutek, da se mi zgodi. Da me vodijo vse te zgodbe, ki so se mi v teh letih dela z otroki dogajale, ker sem imela to srečo, da so se mi zaupali, mi zaupali in sodelovali z mano. Prepričana sem, da zato, ker sem vedno videla njih kot osebe, kot tisto nekaj, kar je pod ledeno goro v morju. In otroci to čutijo, sploh taki, ki jih ima okolica za drugačne.

Začelo se je s knjigo o deklicah z motnjo ADHD in potem nadaljevalo z nekaj strokovnimi knjigami. Potem pa se mi je zdelo, da bistvenejši otroci, da morajo oni razumeti, zakaj nekateri sošolci ne zmorejo. Če te sprejmejo sošolci, če imaš prijatelje, si srečen kljub težavam pri učenju.

Kaj nam sporočajo vaše knjige?

Opominjajo okolico naj na široko odpre oči in srca ter sprejme drugačnost. Da ta drugačnost obstaja in vedno bo. Da je okolica tista, ki jo dela tako zelo drugačno in očitno, ker se ne zmore soočiti z njo. Učijo, da je oseba v tretji klopi otrok s srcem in čustvi, prav tako kot vsi ostali okrog njega. Otroci, ki želi, da bi videli kaj zmore in ne vedno samo česa ne zna. Da on ni npr. disleksija, ampak je prvo npr. Peter – otrok.

Katera knjiga vam je najljubša?

Upate tako vprašanje postaviti mami 12 otrok? Vsaka je zase najljubša, vsaka ima zase svojo zgodbo, vsaka me spominja na drugo dušico in na druge življenjske okoliščine. Vsekakor sem bolj navezana na otroške, čeprav je bilo za strokovne potrebno veliko več časa in garanja. A otroci so najstrožji sodniki, zato ni bližnjic.

Po kateri najraje posegajo otroci?

Mlajši verjetno po *Kamaronih s parabajzovo omako*, ker jih pritegne naslov. Malo starejši pa verjetno po *Skrivnost x 4*, ker jim je tematika bližja in se z njo lažje identificirajo.

Ali knjige temeljijo na resničnih zgodbah?

Vse so resnične na svoj izmišljeni način. Vse so žive. Nobena zgodba ni popolnoma izmišljena, ampak so vse plod srečevanja z otroki, starši in učitelji. Marsikdo se v kateri od njih najde, a vendar to ni on, pa čeprav bi lahko bil. Niti ena zgodba ni zgodba enega samega posameznika. Prepletene so z več posamezniki. Zato, da ne bi koga zbolele in zato, da druge naučijo največ.

Koliko časa traja, da napišete knjigo?

Pri strokovnih knjigah sem porabila precej časa, ker je bilo mnogo raziskovanja. Pri otroških se zadeve zgodijo hitreje, saj me na nek način »pičijo« in takrat jih moram čim prej napisati. Če slučajno nimam časa, pa zapisujem ideje na najbližje listke, ki jih imam pri sebi. Včasih je to lahko tudi račun v denarnici ali nakupovalni listek. Nimam posebnega bloka. Tako ne bi bilo več čarobno.

Med vašimi knjigami sta tudi dve o demenci. Kako, da je ta tema zašla med knjige o posebnih potrebah?

Ker to demenca tudi je – ena ogromna posebna potreba. Ker človek dejansko začne funkcionirati kot otrok s posebnimi potrebami (ne zmore več črkovati, pogledati na uro, računati). Ta bolezen je precej naporna za okolico zato se mi je zdelo pravično, da otroci dobijo razlago zase. A pravi vzrok za pisanje teh dveh knjig je osebno – pred kratkim sem izgubila dedka, ki se je kar nekaj let boril z demenco.

Ali lahko pričakujemo kmalu kaj novega izpod vašega peresa?

Že nekaj časa imam napisano besedilo za slikanico, ki govori o upoštevanju različnosti in doseganju potencialov, o spodbudnih učiteljih in spoštovanju učencev. Konceptualno je zastavljena drugače od mojih prejšnjih, a namen je praktično enak. Ob njej mi vedno pade na misel citat priljubljenega marketinškega gurua Setha Godina: »Zelo dobri učitelji so dragoceni. Slabi povzročajo nepopravljivo škodo.« Nekaj mi pravi, da moram s to slikanico počakati na pravega založnika.

Vključena sem na vašo mailing listo. Kako ste prišli do te ideje?

Od nekdanj rada raziskujem, berem, poslušam. Preberem veliko strokovnih člankov in knjig, vidim filme, ki se tičejo mojega področja. Nekega dne se mi je zdelo odlično, da začnem vse te informacije deliti s prijatelji. In potem se je krog prejemnikov začel večati. Začele so mi pisati tudi prijateljice prijateljic in tako naprej. Zdaj je na listi že skoraj 500 prejemnikov iz vrst učiteljev, vzgojiteljev, staršev, starih staršev, strokovnjakov drugih strok in verjetno običajnih radovednežev. Zdaj pošiljam kvalitetne prispevke o vzgoji, učenju, učnih težavah, posebnih potrebah, odnosih in pa tudi o mojih novih člankih, knjigah in oddajah, v katerih gostujem.

Kakšni so odzivi vaših bralcev?

Slovenci smo dokaj redkobesedni. Raje kritiziramo kot komentiramo. V tem primeru je kritik malo, saj identitete niso prikrite. Ljudje mi pošiljajo zahvale za članke, se pa tudi oglasijo starši z vprašanji ali osebnimi izkušnjami, ki jih po njihovem dovoljenju anonimno delim dalje. Da bi spodbudila komunikacijo, sem se odločila, da vsak mesec podarim knjigo meseca nekemu, ki bo poslal nekaj kvalitetnega in zanimivega za našo skupino. Od takrat je postala komunikacija pogostejša.

Se lahko na to listo vključi kdorkoli?

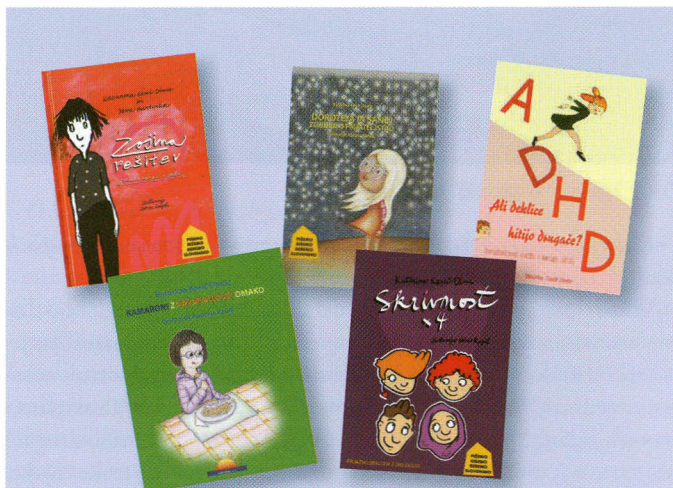
Seveda. Vsak, ki ga ta področja zanimajo. In tudi odjavi se lahko takoj, ko ga ne zanimajo več. Enostavno mi napiše »pristopnico« na katarinakesicdemic@gmail.com.

Velikokrat tudi predavate in vodite delavnice. Kaj vas poslušalci najpogosteje sprašujejo?

Udeleženci, ki jim predavam, so večinoma iz generacij, ko je bil najbolj uveljavljen frontalni pouk. Redko sprašujejo, saj so naučeni, da se poslušajo. Je pa zanimivo, da se s premikanjem po Sloveniji tudi to spreminja. Štajerci so veliko bolj odprti in sodelovalni, podobne izkušnje imam s Primorsko. Tukaj okoli Alp smo bolj zadržani. Ljudje si želijo receptov – kako naj ukrepamo v primeru otrok npr. z disleksijo (ali ADHD). Slep recepti niso dobri. Otroci so posamezniki in si zaslužijo več od tega. Imate lahko dva otroka z disleksijo, pa bo pri enem moj nasvet zalegel, pri drugem pa mi bodo očitali, da nimam pojma. Še kadar sledimo kuharskemu receptu, večinoma prilagodimo recept sebi ali zmogljivostim svoje kuhinje. So preizkušene metode, ki se jih lahko uporablja, a vedno je treba pristopiti individualno. Ravno zaradi te želje po receptih, sem napisala knjigo Vsi učenci so lahko uspešni. Tam je zapisanih mnogo preizkušenih metod iz moje osebne prakse, ki so v pomoč tako učiteljem kot staršem.

Bi lahko za konec na kratko strnili, kaj nam sporočate s svojim delom?

Želim si, da bi lahko predala le en majhen delček izkušenj z otroki. Te energije, s katero te napolnijo. Teh stisk, s katerimi se soočajo zaradi svojih težav, ki jih predvsem povzročajo okolica, ker ne vidi njihovih bogastev. ■

Seznam knjig Katarine Kesič Dimić:

- Ali deklice hitijo drugače? *Spregledanost deklic z ADHD*
- Adrenalinske deklice, hitri dečki. *Svet otroka z ADHD*
- Priporčnik o branju
- Vsi učenci so lahko uspešni. *Napotki za delo z učenci s posebnimi potrebami*
- Kamaroni s parabajzovo omako – slikanica o deklici z disleksijo
- Nino in ADi HoDko – slikanica o dečku z motnjo ADHD
- Niki se zgodi pravljica – zgodba o deklici po amputaciji noge
- Skrivnost x 4 – mladinski roman o mladostnikih z disleksijo, gibalno oviranostjo, drugo versko pripadnostjo...
- Kradljivka spominov – mladinski roman o soočanju z dementnim dedkom
- Človek, ne spomni se – slikanica o babici z demenco
- Zojina rešitev – zgodba o nasilju v družini
- Doroteja in Sandi – zgodba o prijateljstvu